

Verneplan for Trollheimen

Av OLAV GJÆREVOLL

I TT's årbok for 1973 gjorde jeg rede for et forslag som jeg hadde reist om vern av de sentrale deler av Trollheimen. Jeg brukte den gang betegnelsen nasjonalpark vel vitende om at det ikke var hjemmel i naturvernloven for å opprette nasjonalpark der det ikke var statseid grunn. Når jeg likevel brukte ordet nasjonalpark var det fordi jeg mente at Trollheimen måtte få det samme vern som f.eks. Rondane og Jotunheimen. For meg var ikke det juridiske begrep avgjørende. Det viktigste var å få etablert vern før naturinngrepene var kommet så langt at vern ikke lenger var aktuelt.

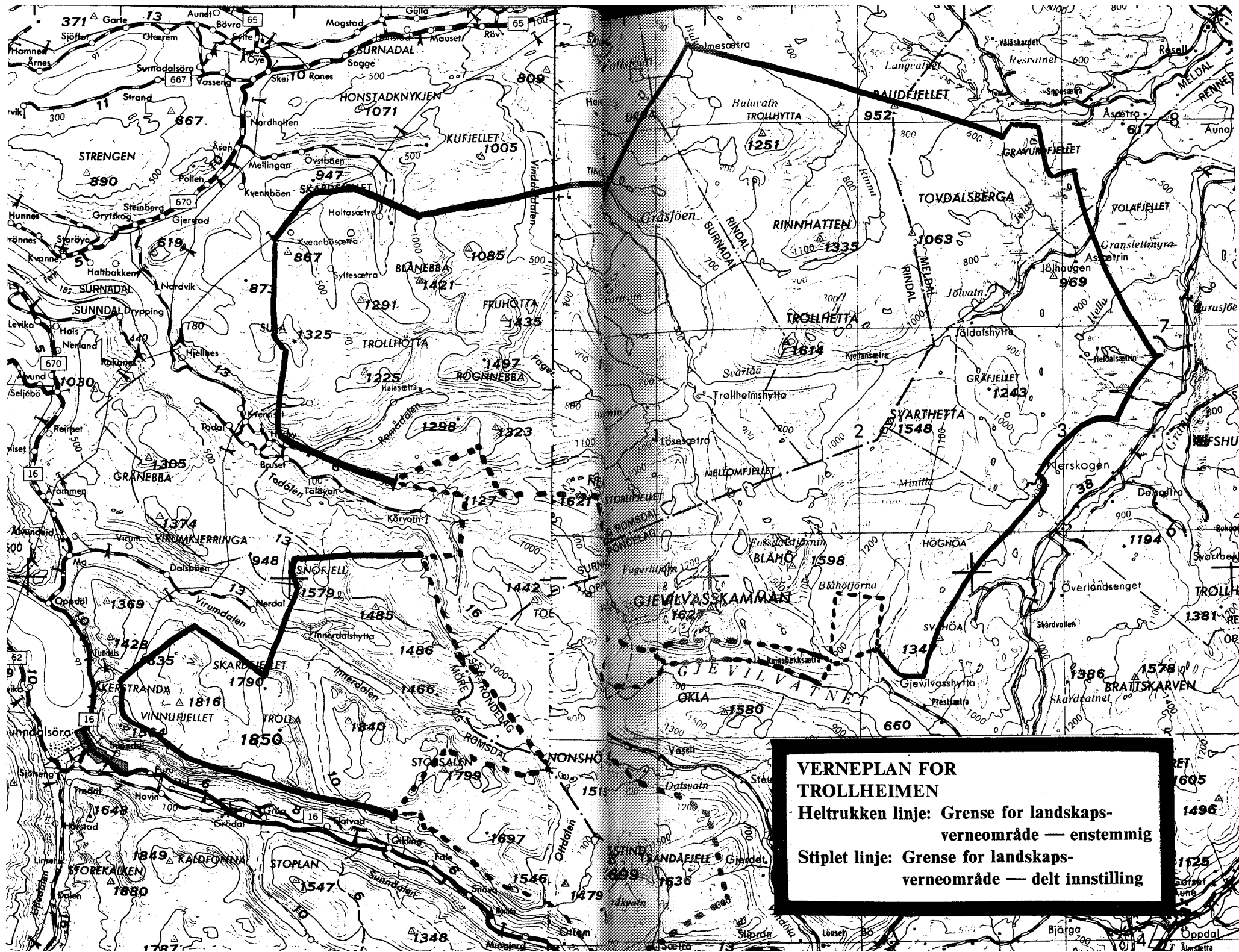
I 1977 ble det etter initiativ fra Miljøverndepartementet opprettet et Trollheimsutvalg med representanter fra de berørte kommuner, de to berørte fylker og Miljøverndepartementet med nåværende ordfører i Orkdal, Kåre Gjønnes, som formann. Fast sekretær og planlegger har fra 1978 og fram til arbeidets avslutning vært Gunnar Kvaal.

Som ved andre liknede planlegginger (Hardangervidda, Finnmarksvidda) har det vært nødvendig å bringe tilveie et fyldig dokumentasjonsmateriale om Trollheimens natur.

Trollheimsutvalget la til grunn et langt større planområde enn det jeg hadde skissert, idet de også tok med området sør for Gjevilvatnet mot Sunndalen og også dalførene i den vestlige del av Trollheimen.

Arbeidet med verneplanen ble avsluttet i fjor sommer og resultatet foreligger nå trykt. Verneplanen er delt i tre hovedavsnitt. Det første er en dokumentasjon av Trollheimens natur med spesialartikler om geologi, flora og vegetasjon, dyreliv og naturtyper.

En like omfattende dokumentasjon finner man i 2. avsnitt om bruken av Trollheimen. Trollheimen er intet urørt område. Vi har i det hele tatt ingen sådanne i vårt land. Gjennom lange, lange tider har mennesket brukt Trollheimen til jakt, reindrift, seterdrift og beite

**VERNEPLAN FOR
TROLLHEIMEN**

Heltrukken linje: Grense for landskaps-
verneområde — enstemmig

Stiplet linje: Grense for landskaps-
verneområde — delt innstilling

og i moderne tid til rekreasjon. De gamle bruksmåtene førte nok med seg en viss påvirkning av miljøet. Som alle andre steder ble dyrelivet desimert. Likevel har det ikke vært større påvirkninger enn at store deler av Trollheimen i dag fortøner seg som et forholdsvis godt bevart naturområde.

Det er ingen grunn til for meg i denne artikkel å peke på verneinteressene i Trollheimen. Det gjorde jeg i nevnte artikkel i årboken for 1973, og de er velkjent for alle som har kjennskap til Trollheimen. I verneplanen er verneinteressene ytterligere dokumentert. Det som nå er det sentrale spørsmål er hvilken konklusjon utvalget er kommet til.

Siden den nåværende naturvernlov ikke gir hjemmel for nasjonalpark i Trollheimen, har utvalget foreslått et landskapsvernområde. Nå er vernebestemmelsene for et landskapsvernområde ikke så strenge som for en nasjonalpark. I et landskapsvernområde kan en ta med områder som er sterkt påvirket av mennesket, ja, man kan med denne bestemmelse verne også et kulturlandskap. Dette har den fordel at man kan få med større områder, men den ulempe at vernebestemmelsene kan bli for svake. For Trollheimen har det ført til at utvalget har kommet fram til et større verneområde enn det jeg foreslo, idet jeg hadde valgt en avgrensing som kunne oppfylle kravene til en nasjonalpark.

Det er ikke enighet i utvalget om verneområdets størrelse. For betydelige deler har utvalget delt seg på midten i en innstilling 5 mot 5. Jeg noterer med interesse at det er full enighet om det område som i betydelig grad er sammenfallende med det jeg foreslo som nasjonalpark.

La oss se litt nærmere på de foreslåtte grenser og på de områder der det er stor uenighet innen utvalget.

For å starte ved Gjevilvasshytta er det enighet om å trekke grensen slik at det rike Tyrikvamsfjellet blir med i verneområdet. Derfra går grensen i noenlunde rett linje til Nerskogen slik at Heldalen kommer med, videre til Gravurd fjellet, Raudfjellet, over nordenden av Gråsjøen, litt sør for toppen av Tindfjellet og vestover til Søyådalen slik at indre dalen blir med. Søyådalen er på mange måter interessant med særpregete skoger av or og rogn, men desverre sterkt påvirket av store granplantinger. Også øvre del av Kvendalen er tatt med i verneområdet, likeså Romådalen.

På denne måten blir en del av dalene i Vest-Trollheimen vernet, hvilket er meget verdifullt. Særlig Romådalen har mange kvaliteter.

Leskende dråper fra en frisk fjellbekk gjør godt!

(Roar Berg)

Så langt er utvalget enig. Ved Kårvatn er det slutt med den. 5 av medlemmene vil holde Neådalen og Tovatna utenfor verneområdet og trekke grensen via Snota og Storbekkhø fram mot Gjevilvatnet. De øvrige 5 går inn for en grense slik at Neådalen, Gammelseterdalen og Tovatna blir med. Derved får man et sammenhengende verneområde fra Sentral-Trollheimen til Innerdalen landskapsvernområde.

Når det gjelder Innerdalen er det enighet innen utvalget om å utvide landskapsvernområdet her til å omfatte fjellene nord for Innerdalen, dessuten Vinnufjell, Øvre-Grasdalen, Trolla og Såtbakkollen.

5 av utvalgets medlemmer ønsker området mellom Sunndalen og Storlidalen med i verneområdet. Ut fra dette maksimumsalternativet vil grensen komme til å gå vest for Storli nær Høa (Kringlehø) og svinge østover mot Gjevilvatnet på høyderyggen nord for Storli.

Selve Vassenden er holdt utenfor, bl.a. fordi det her er store inngrep i forbindelse med reguleringen av Gjevilvatnet. For den gjenstående strekning på Gjevilvatnets nordside er det også uenighet til

stede. 6 medlemmer ønsker grensen nede ved vatnet, 4 ønsker den lagt oppe i lia slik at skogen holdes utenfor. 5 av medlemmene går inn for en grense i rett linje fra utløpet av Brandeggbekken til Tyrikvamsfjell, de andre 5 ønsker skogområdene i Gjerdøldalen holdt utenfor.

Innenfor landskapsvernområdet foreslår et flertall på 7 et skogsreservat på Svartåmoen og i Svartådalen. Det er her en ganske egenartet fjellfuruskog med sterkt urskogspreg. Trollheimsvandrerne kjenner godt til denne gaddskogen. Reservatbestemmelsene er de strengeste i vernesammenheng.

Vernebestemmelsene

For nasjonalparkene har man noenlunde godt definerte vernebestemmelser. For landskapsvernområdenes vedkommende er det store forskjeller fordi verneobjektene er så varierende. For landskapsverneområdene en har i tilknytning til Dovrefjell nasjonalpark, er det ikke så mye som skiller fra nasjonalparkbestemmelsene.

De foreslåtte bestemmelsene for Trollheimen landskapsvernområde fortøner seg ganske liberale i forhold til retningslinjene for nasjonalparker. Det er tillatt med jordbruksvirksomhet på setervoller og annen kultivert mark, det er tillatt med hogst (men hogstflatene må ikke være over 5 da.) og skogplanting (men bare furu). Etter søknad kan nydyrking tillates, likeså bygging av jordbruksveier og kraftlinjer der dette er nødvendig. Jakt, fangst og fiske kan drives i samsvar med gjeldene lover. Det er også regelen i de fleste nasjonalparker.

De foreslåtte liberale regler er nødvendige med den utstrekning som verneområdet har fått, og en kan vel si at de fra et strengt naturvernsynspunkt får liten negativ virkning for de sentrale, aller mest verneverdige deler. Men det er også klart at man her burde ha hatt bestemmelser som for nasjonalparker. Det aktualiserer spørsmålet om en revisjon av naturvernloven slik at hjemmel kan gis for opprettelse av nasjonalparker også på ikke-statlig grunn. Dette spørsmål har vært sterkt framme i forbindelse med opprettelsen av Hardangervidda nasjonalpark der ganske store privateide arealer kommer med.

Det mest vidtgående alternativ gir et verneområde på 1253 km² (inkl. Innerdalen). Etter minstealternativ blir arealet 862 km². Til sammenlikning er Rondane nasjonalpark 572 km². Utvalget foreslår landskapsvernområdet opprettet i medhold av naturvernloven, dvs.

Harerug

(Jon Arne Sæter/BF)

at saken må til Miljøverndepartementet og fremmes som kgl. resolusjon.

Utvalget foreslår at det skal opprettes et tilsynsutvalg for hele området der alle kommunene og begge fylkeskommunene er representert. Det administrative organ foreslås lagt til fylkesnivå i Møre og Romsdal. Det nødvendige oppsyn skal være underlagt tilsynsutvalget hva vernebestemmelsene angår.

Men før alt dette skjer skal innstillingen ut på høringsrunde til alle interesserte parter. Da går jeg ut fra at også T.T. får anledning til å gi sitt syn tilkjenne. Det ville vel ikke være urimelig om de ideelle organisasjonene som har store interesser å ivareta i Trollheimen, blir representert i tilsynsutvalget.